

Gemensamma överförmyndarnämnden
i Ljungby, Markaryd och Älmhult

Justitiedepartementet

Svar på remiss av SOU 2021:36 Godemän och förvaltare - en översyn

Utredningen SOU 2021:36 Godemän och förvaltare - en översyn, innehåller en lång rad förslag som syftar till att huvudmannens välbefinnande ska öka och att ge bättre förutsättningar för ställföreträdarna att utföra sina uppdrag. Om förslagen realiserats skulle även förutsättningarna för digital utveckling av verksamheten öka och ställföreträdarnas möjlighet att utföra bankärenden förenklas. Något som efterfrågas av både överförmyndare och ställföreträdare.

Nämnden ställer sig positiv till innehållet i utredningen och framhåller framför allt följande områden som särskilt positiva:

1. Välbefinnande får en plats i katalogen över olika ändamål som huvudmannens medel i skälig utsträckning får användas till.
2. Bättre insyn för huvudmannen i ställföreträdarens verksamhet.
3. Ökat skydd för känsliga uppgifter om huvudmannen. Det är bra att anhöriga kan nekas att ta del av handlingar.
4. Bättre och enhetlig utbildning för ställföreträdare. Det är viktigt med utbildning inom ett brett område, inte bara ekonomi. Vi vill också trycka på vikten av att utbildningarna är webbaserade och finns tillgängliga för ställföreträdare vid alla tider.
5. En generell möjlighet för överförmyndarnämnden att delegera till ordföranden eller en annan ledamot att fatta beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.
6. Överförmyndaren ska besluta i ärenden om godmanskap som i dag prövas av domstol. Idag går mycket onödig tid till spillo då en ansökan har skickats in för en person som skulle klara sig med mindre ingripande åtgärder, tex budget- och skuldrådgivning. Istället för att vänta på föreläggande från domstolen och utredning av överförmyndaren samt den slutliga domen från domstolen, så kan överförmyndaren under en mycket kortare tidsperiod utreda situationen och hjälpa den behövande till rätt stöd.
7. En ny myndighet ska ha ett övergripande ansvar på området. Nämnden ser mycket positivt på detta och ser fram emot enhetlig information/utbildningsmaterial, stöd och råd etc. Se ytterligare kommentarer nedan.

2021-08-19

8. Införande av nationellt register vilket kommer att underlätta betydligt för både överförmyndare, ställföreträdare, myndigheter, banker, etc.

Nämnden lämnar följande kommentarer gällande ett antal förslag:

1. Det ska bli tydligare vad ställföreträdaren förväntas göra

Vi föreslår mot den bakgrunden att det ska införas en lagstadgad skyldighet för överförmyndaren att före förordnandet informera den tilltänkta ställföreträdaren om vad uppdraget förväntas innebära. Vi föreslår också att överförmyndaren ska dokumentera den information som lämnas.

Det är viktigt att det blir tydligt för alla, huvudman, ställföreträdare, överförmyndare, socialtjänst, m fl, vad som ingår i uppdraget. Sådan information måste delges alla involverade, inte enbart ställföreträdare. Vi ser inget behov av att lagstadga om sådan informationsskyldighet. Vi efterfrågar dock ett enhetligt informationsmaterial som med fördel kan framställas av den tilltänkta myndigheten.

2. Moderna begrepp

Vi föreslår därför att ställföreträdarens uppdrag ska bestå i att, inom ramen för förordnandet, se till att den enskildes intressen i ekonomiska och personliga angelägenheter tas om hand.

Nämnden instämmer i att det finns ett behov av att förtydliga vad som ingår i ställföreträdarens uppdrag, både för ställföreträdaren och huvudmannen, men också mot anhöriga och socialtjänsten. Om begreppen skulle ändras i enlighet med förslaget måste det finnas tydliga riktlinjer för vad man ska förvänta sig av ställföreträdaren och vad som inte ingår i uppdraget. Ställföreträdare måste också få vägledning i vilka eventuella uppgifter som ingår avseende huvudmannens barn.

3. Ett godmanskap ska inte anordnas om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig

Innan godmanskap anordnas bör det alltså alltid övervägas om huvudmannen kan få tillräcklig hjälp genom mindre ingripande åtgärder, exempelvis genom insatser inom socialtjänsten, genom en framtidsfullmakt som har trätt i kraft, genom reglerna om anhörigbehörighet eller genom en vanlig fullmakt. I nuläget är lagstiftningen inte helt tydlig på denna punkt. Det har visat sig att godmanskap ibland anordnas trots att den enskildes hjälpbehov hade kunnat tillgodoses på ett mindre ingripande sätt. Vi föreslår mot den bakgrunden att lagstiftningen tydliggörs i detta avseende.

2021-08-19

Nämnden instämmer med att godmanskap inte ska anordnas om mindre ingripande åtgärder är tillräckliga. Individens integritet och självkänsla ska stå i fokus liksom individens möjlighet att med olika former av stöttning utvecklas till så hög självständighetsgrad som möjligt. Ett förtydligande i lagstiftningen kan bidra till att involverade myndigheter ser till lägsta ingripande insatser innan eventuellt ställföreträderskap förespråkas. Nämnden vill förtydliga att mindre ingripande insatser inte ska behöva testas innan god man eller förvaltare förordnas, utan att individen snarast får rätt stöd.

4. *Bättre utbildning för ställföreträdare*

När en ställföreträdare vill avsluta sitt uppdrag ska en ny ställföreträdare utses så snart som möjligt

Anställda ställföreträdare ska kunna förordnas i särskilda fall. Vi föreslår en reglering av i vilka särskilda fall ställföreträdare som tar sig an uppdrag inom ramen för sina anställningar ska få utses.

Nämnden anser att det är mycket viktigt att anställda ställföreträdare ska kunna förordnas. Antalet komplexa ärenden växer för varje år och det blir allt svårare att rekrytera lekmän till sådana uppdrag. Gemensamma överförmyndarnämnden i Ljungby, Markaryd och Älmhult har sedan ett antal år förordnat ställföreträdare som är anställda i Ljungby kommun och kan konstatera att utan dem hade ett flertal huvudmän inte fått den hjälp som de har behov utav på grund av ärendenas komplexitet. Utöver utredningens föreslagna lista över faktorer som grund för anställd ställföreträdare föreslår nämnden att listan utökas med följande punkt: I de fall då lekman inte har kunnat förordnas och huvudmannen har fått vänta så länge att hans välbefinnande är i fara. Remissyttrande från ställföreträdare som är anställda i Ljungby kommun bifogas detta yttrande.

5. *Obligatorisk utbildning (krav) på ledamöter och ersättare*

Det föreslås att överförmyndare, nämndledamöter och ersättare ska vara skyldiga att genomgå en introduktion inför uppdraget.

Ledamöter och ersättare i överförmyndarnämnder bör inte särskiljas från sina kollegor i exempelvis socialnämnder och miljö- och byggnämnder. Samtliga nämnder ansvarar för områden som kräver kunskap i specifika lagstiftningar och det är praxis för kommuner att ge de förtroendevalda den utbildning som behövs i varje nämnd.

Nämndens förslag gällande den föreslagna myndigheten:

1. Myndigheten bör få i uppdrag att, tillsammans med SKR, arbeta med hot och våld som förekommer mot ställföreträdare från huvudmän, anhöriga eller utomstående genom till exempel riktlinjer, rutiner och information samt rent konkret genom stöttning under samtal.
2. Den föreslagna myndigheten föreslås stötta ställföreträdare i mer komplexa frågor där den lokala överförmyndaren inte har möjlighet att stötta fullt ut.

Övriga synpunkter:

1. De föreslagna ändringarna kommer att innebära större kostnader för överförmyndarverksamheten. Det är viktigt att statlig ersättning utgår som kompensation till kommunerna för att klara av de ökade kraven och det nya uppdraget (beslut om godmanskap av överförmyndaren istället för tingsrätten).
2. Nämnden vill lyfta frågan om en individ ens ska ha ställföreträdare när individen utsätter ställföreträdaren för hot eller våld. Det bör finnas en nollacceptans för hot och våld mot både överförmyndare och ställföreträdare. Vem stöttar lekmän som upplever hot och våld och hur kan vi skapa mötesplatser där de kan träffa sina huvudmän under säkrare former idag?

Sammanfattningsvis ser nämnden mycket positivt på utredningens förslag och ser fram emot verkställandet av desamma.

Gemensamma överförmyndarnämnden
i Ljungby, Markaryd och Älmhult

*Professionella gode män och förvaltare
i Ljungby, Älmhult och Markaryd*

Justitiedepartementet

Svar på remiss av SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn

Vi ställer oss positiva till utredningen. Skulle denna realiseras ger det oss bättre förutsättningar att utföra våra uppdrag som ställföreträdare och detta leder i sin tur till bättre stöd och stärkt ställning för huvudmannen.

Vi ser det som positivt att anställda ställföreträdare blir legaliserad och att det är ett alternativ i ärenden där det finns särskilda skäl.

11.4.1

En uppdragstydlighet önskas så att vi som ställföreträdare vet vad som ingår eller inte kan ingå i ett uppdrag. Det finns en vinst med en uppdragstydlighet i förhållande till huvudman, anhöriga och andra aktörer och myndigheter.

Som god man är det inte sällan vi hamnar i frågor som handlar om barn. Exempel vem ansöker om omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning och barnförsäkring gällande barnet?

Dessa område är inte helt oproblematiska och det är svårt att se en skarp gräns om vad som ingår i uppdraget och vad som är strängt personliga frågor.

Om begreppet ändras i enlighet med förslaget kan det bli förvirring gällande strängt personliga frågor och personliga angelägenheter.

12.5

Vi önskar att det ska avsättas statliga medel för att öka kompetensen hos de olika ställföreträdarna. Beroende på ärendets art kan olika kompetensnivåer behövas. Professionella gode män och förvaltare ska hantera de mer komplexa ärendena där kunskapsnivån behöver vara aktuell i förhållande till samhällets skiftningar och individens behov.

Introduktionsutbildning ser vi som en bra början men vi vill också lägga en stor vikt vid fortlöpande utbildning för att bibehålla och stärka kompetensen i vår verksamhet.

13.5

Under tiden det har funnits professionella gode män/förvaltare i våra kommuner kan vi se och uttrycka ett behov av juridiskt stöd, ett behov som är större än serviceskyldigheten som finns hos överförmyndare.

Det kan gälla frågor gällande avgränsning i uppdraget men också ett bollplank gällande olika lagrum vid överklagningar av insatser för att bibehålla att det inte blir en intressekonflikt mot övrig kommunal verksamhet.

Önskan att få information från överförmyndaren eller andra aktörer om det finns någon risk för en utsatthet för ställföreträdare, som exempel hot och våld av huvudman eller annan närstående eller påtryckningar på ekonomiska situationen. Vi ser gärna att den nya myndigheten arbetar fram riktlinjer för hur vi ska arbeta med hot och våld-frågor.

15.6.1

Vi vill lyfta frågan gällande arbetsmiljö i förhållande till det personliga uppdraget. Om det inte kommer finnas regleringar gällande professionella aktörer bör det ändå nämnas att det behövs nationella riktlinjer i hur det dessa frågor ska hanteras och hur det ska organiseras i de kommunala verksamheterna.

Så som:

- Avslut av tjänst, semester, tjänstledighet, föräldraledighet och annan ledighet
- Sjukskrivning
- Hot och våld
- Skydda ställföreträdarens privata id-information vid behov

Nedan kommer övriga punkter vi tänker på om ställföreträdaren är anställd i offentlig förvaltning i förhållande till den enskilde och uppdraget:

- Arkivering och dokumentation(vem äger arkiverade papper vid avslutad tjänst?)
- Sekretess och GDPR
- Ansvarsförsäkring

- Arvodshantering när huvudman flyttar till annan kommun samt skyndsamtillsättning av ny ställföreträdare
- Arvodet i förhållandet till ärendets tyngd vid anställd förvaltare
- Max antal uppdrag

23.10.3

Ta även i forumet för samverkan tillvara på den kunskap och kompetens som finns hos de anställda ställföreträdarna för att upptäcka systemfel och kvalitetssäkra arbetet.

Övriga synpunkter

Vi ser en ökad problematik när vi har kontakt med bankerna i våra uppdrag. Bankerna arbetar olika och har inget gemensamt arbetssätt för hur de ska arbeta med gode män och förvaltare.

Vi önskar att bankerna har en gemensam syn på vad en ställföreträdare får göra via internetbanken men också när vi behöver uppsöka kontor. Det hade varit till stor hjälp för oss om vi kan göra det mesta via internetbanken.

I samhället krävs det också mer och mer ett BankId eller annan form av en E-legitimation men många huvudmän kan inte hantera detta av olika anledningar och hamnar då i ett digitalt utanförskap. Många huvudmän kan inte se sina journaler eller göra något på 1177 exempelvis.

Vårt förslag är att den nya myndigheten även ser över detta och hittar riktlinjer på vad som gäller när du har god man eller förvaltare.

Vi hoppas och vill att utredningens förslag ska verkställas.

Professionella gode män och förvaltare
i Ljungby, Älmhult och Markaryd

Gemensamma överförmyndarnämnden

§ 22

Dnr GOFN2021-0016

190

Remiss av SOU 2021 36 Godemän och förvaltare - en översyn (ställföreträdarutredningen)

Beslut

Gemensamma överförmyndarnämnden antar överförmyndarenhetens förslag till yttrande och lämnar det till Justitiedepartementet och godkänner redovisningen av de professionella godemännens yttrande.

Nämnden beslutar att ge överförmyndarenheten i uppdrag att informera lekmän om vikten att meddela enheten om hot och våld som förekommer samt att göra en undersökning av förekommande hot och våld bland gode män och förvaltare.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av reglerna om gode män och förvaltare (ställföreträdare). Uppdraget har ytterst syftat till att försöka säkerställa att de människor som är i behov av en ställföreträdare ska kunna lita på att de får den hjälp och det stöd de behöver. I uppdraget har ingått att se över reglerna på området med syftet att de ska vara moderna och rättssäkra. Uppdraget har inte omfattat att se över systemet som helhet. Inriktningen har i stället varit att uppmärksamma områden där det finns problem och brister, med fokus på ett antal i direktiven särskilt utpekade frågor.

Justitiedepartementet har skickat utredningen SOU 2021:36 Godemän och förvaltare - en översyn, på remiss till ett antal myndigheter och organisationer, bland annat Älmhults kommun.

Utredaren skriver att det övergripande syftet med deras förslag är att åstadkomma förbättringar för de personer som har behov av en god man eller förvaltare.

Förslagen syftar bland annat till att åstadkomma:

- bättre stöd till och stärkt ställning för huvudmännen,
- bättre möjligheter att rekrytera och behålla kompetenta ställföreträdare,
- bättre förutsättningar för ställföreträdare att utföra sina uppdrag på ett bra sätt,
- högre kvalitet i ställföreträdarnas och överförmyndarnas verksamhet,
- bättre styrning och tillsyn över landets ställföreträdare och överförmyndarverksamheter,
- effektivare beslutsfattande i ärenden om godmanskap och

Gemensamma överförmyndarnämnden

- ökade förutsättningar för att över tid behålla det ideella inslaget i ställföreträderssystemet.

Beslutsunderlag

Förslag till yttrande 2021-08-19

Yrkanden

Sonja Emilsson (M) yrkar bifall till överförmyndarenhetens förslag till yttrande.

Stefan Jönsson (S) föreslår att enheten informerar lekmän om vikten att meddela enheten hot och våld som förekommer.

Baserat på diskussionen föreslår ordföranden att enheten får i uppdrag att göra en undersökning av förekommande hot och våld bland gode män och förvaltare.

Beslutsordning

Ordföranden frågar om nämnden beslutar i enlighet med överförmyndarenhetens förslag och finner att de gör så.

Ordföranden frågar också om nämnden beslutar att godkänna redovisningen av de professionella godemännens yttrande och finner att de gör så.

Skickas till

Justitiedepartementet

2021-08-26

Gemensamma överförmyndarnämnden

Tid och plats Torsdagen den 26 augusti 2021 kl 08:30- 11.00, sammanträdesrum Vidöstern, kommunhuset, Ljungby, samt via Teams

Beslutande Cecilia Löf (M), ordförande
Ulla-Britt Storck (S) (via Teams)
Sonja Emilsson (M), ersättare för Elizabeth Peltola (C) (via Teams)
Stefan Jönsson (S) (via Teams)
Tommy Andersson (M), vice ordförande
Karina Eliasson (S) (via Teams)

Övriga deltagare Eva Andersson, samordnare överförmyndarenheten
Eva-Marie Norén Holgersson, sekreterare
Gabriella Olofsson, controller § 20
Petra Karlsson, samordnare professionella gode män § 22
Margareta Larsson, kanslichef § 30-34
Christina Bertilfeldt (S), ej tjänstgörande ersättare

Justerare Tommy Andersson

Justeringens tid och plats I direkt anslutning till sammanträdet

Paragrafer §§ 20-34

Sekreterare
Eva-Marie Norén Holgersson

Ordförande
Cecilia Löf

Justerare
Tommy Andersson

Gemensamma överförmyndarnämnden

Anslag/bevis

Protokollet är nu justerat.

Justeringen har offentliggjorts på Ljungby kommuns anslagstavla.

Nämnd/styrelse

Gemensamma överförmyndarnämnden

Sammanträdesdatum 2021-08-26

Protokollet anslås 27 augusti 2021

Överklagningstid 30 augusti-20 september 2021

Anslaget nedtages 21 september 2021

Förvaringsplats för protokollet

Kansliavdelningen, Olofsgatan 9, Ljungby

E-M Norén Holgersson

Underskrift

Eva-Marie Norén Holgersson

Cat J